

U kunt dit dS Plus-artikel gratis lezen omdat het gedeeld werd door een abonnee van De Standaard.

(/abonnement)
Proef nu De Standaard Digitaal
1 maand voor €1 >

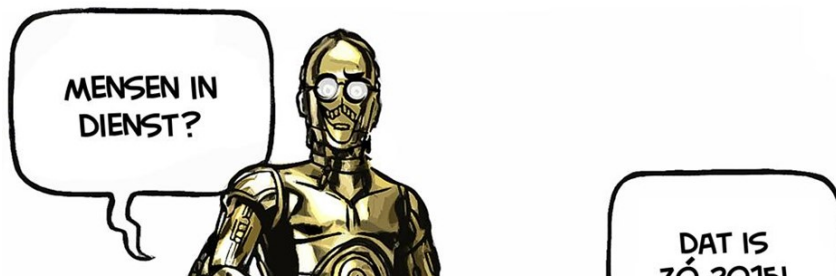
DE RACE TEGEN DE MACHINES SLOT: DE OPLOSSINGEN

‘Werken in loondienst is voorbijgestreefd’

16 APRIL 2015 | Nico Tanghe (<http://www.standaard.be/auteur/nico-tanghe>)

Back to the future? Voor WO I was meer dan de helft van de werkende mensen niet in loondienst, straks misschien opnieuw. Met een wifi, een smartphone en internet wordt de drempel om ondernemer te worden steeds lager.

‘De toekomst is er al’, zegt arbeidsmarktexpert Denis Pennel in een gesprek met de redactie. ‘Je hele leven werken in dezelfde onderneming of bij de overheid, dat is echt voorbij. Jongelui die vandaag op de arbeidsmarkt komen, zullen in hun volledige loopbaan wellicht voor tien tot vijftien verschillende bedrijven hebben gewerkt en meermaals verschillende statuten combineren.’

De Franse topman van de Ciett, de wereldconfederatie van private arbeidskantoren waartoe ook het Belgische Federgon behoort, heeft zijn kantoor in Brussel en neemt ruim de tijd om ons te woord te staan. Hij is dan ook een ervaringsdeskundige die in 2013 met *Travailler pour soi* een visionair boek over de arbeidsmarkt van de toekomst schreef.

We evolueren volgens Pennel in snel tempo naar een zeer heterogene arbeidsmarkt. Daarin zullen loopbanen niet langer rechtlijnig zijn en zullen mensen veel sneller van werkgever veranderen ... en ook van statuut. Ze worden zelfstandig ondernemer, freelancer of oefenen verschillende zelfstandige activiteiten tegelijk uit.

‘In België zijn er nu al een dertigtal types van contracten en statuten. Mensen die een stuk in loondienst werken en daarnaast zelfstandige zijn in bijberoep.’ En in de toekomst zal het statuut van werknemer alleen maar verder onder druk komen. ‘Het wordt een lappendeken dat alleen maar groter wordt.’

Loondienst onder druk

Back to the future. Dat is wat ons volgens de Franse arbeidsmarktexpert te wachten staat. Voor WO I was meer dan de helft van de werkende mensen niet in loondienst. Het waren zelfstandigen, ambachtslui, handelaars, landbouwers of vrije beroepen. Pas na WO II kwam daar verandering in.

Loonarbeid was uitstekend geschikt in een economie met gestandaardiseerde massaproductie. Maar of dat ook nog zo zal zijn in de economie van overmorgen, is een andere vraag. Daarin dreigt het klassieke arbeidscontract van onbeperkte duur – vandaag nog goed voor 80 procent van de Belgische arbeidsmarkt – stap voor stap zijn hegemonie te verliezen ten voordele van meer flexibele vormen van werk. Nu al hebben er bijna 200.000 Belgen een job in bijberoep, bleek vorige week uit nieuwe cijfers van de FOD Economie. Dat is bijna een kwart meer dan tien jaar geleden.

De levensduur van bedrijven neemt immers in snel tempo af. Onderzoek bij de grote beursgenoteerde ondernemingen, de S&P 500, toont aan dat de levensverwachting van een bedrijf in de jaren 30 van de vorige eeuw nog 75 jaar was. Dertig jaar later, in de jaren 60, was dat al gekrompen tot 40 jaar en vandaag bedraagt de gemiddelde levensduur nog nauwelijks 15 jaar.

Bovendien zie je vandaag al een fundamentele verandering in de organisatie van ondernemingen. Alles wat niet tot de kernactiviteiten behoort – onderhoud, onthaal, telefonisten, logistiek, boekhouding, marketing – wordt uitbesteed aan bedrijven die vaak met de meest uiteenlopende statuten werken. Wat leidt tot een caleidoscoop van arbeidscontracten, gaande van contracten van bepaalde duur tot freelancers en interimpersoneel.

Door de technologieboom en de toenemende robotisering van de economie dreigt loonarbeid op de arbeidsmarkt nog veel sterker onder druk te komen. Enerzijds omdat de nieuwe economie nu al volop klassieke routinejobs in loondienst vernietigt. ‘Technologie vergemakkelijkt delokalisatie en laat bedrijven toe om steeds meer taken door de klant zelf te laten doen’, knikt Pennel. ‘In Britse winkels is bijna alles zelfscan geworden en zie je nog één persoon die de kassa overziet. Op de luchthaven van Washington moet ik mijn bagage zelf inchecken’.

Anderzijds omdat de nieuwe technologie ook nieuwe kansen schept. Want de drempels om als zelfstandig e-ondernemer aan de slag te gaan, worden alsmaar lager. Met je tablet, smartphone en WiFi-verbinding zal je overal en in geen tijd als zelfstandige aan de slag kunnen.

‘Nu al zie je steeds meer mensen in loondienst in het weekend bijverdienen door te werken voor Uber of toeristen thuis te ontvangen dankzij Airbnb. En dat zal alleen maar toenemen. In 2013 waren 90 procent van alle nieuwe jobs in Groot-Brittannië zelfstandigen. 90 procent!’

Pennel verwacht dan ook dat beide statuten – loonarbeid en zelfstandige – in de toekomst naar elkaar zullen toegroeien. Maar dat betekent dat aan de sterke sociale bescherming van het loonstatuut gesleuteld zal moeten worden. Met wellicht als gevolg dat werknemers, net zoals in de Angelsaksische landen, makkelijker ontslagen zullen kunnen worden.

Al zijn daar wel limieten aan. ‘We moeten ons sociaal systeem niet zomaar weggooien’, vindt Pedel. ‘Mensen hebben behoefte aan zekerheid en stabiliteit. Maar loonarbeid in de huidige vorm is voorbijgestreefd. Ik begrijp niet dat de vakbonden dit zo hard verdedigen. Zelfs Marx vond loonarbeid het summum van uitbuiting. In de 21ste eeuw zullen we een sociaal model moeten vinden dat aangepast is aan de nieuwe hoogtechnologische en steeds complexere economie.’

De nieuwe deeleconomie

‘*Self-employment may even become the new normal*’, schrijft ook Citigroup in zijn rapport over de impact van technologie op het werk. En dit niet alleen op basis van de snelgroeiende app-economie, die volgens een eigen schatting van de bankreus nu al – direct en vooral indirect – aan ruim 750.000 Amerikanen als zelfstandige of freelancer ‘werk’ geeft.

Snelgroeiende deeleconomieën (Uber, Airbnb...) en steeds betrouwbaardere onlinebetalingen zullen almaar meer kansen bieden om zelf iets (bij) te verdienen, voorspelt Citigroup. Ook in België duiken steeds meer jonge ondernemers op die vanuit het niets met de hulp van internet en sociale media hun kost verdienen, toonde onlangs een ‘Telefacts’-reportage, bijvoorbeeld via het werven van reclame in ruil voor het subtiel beïnvloeden van het koopgedrag van hun duizenden volgers.

Het zijn de eerste, beloftevolle internetondernemers die alleen maar in aantal zullen toenemen. Zeker als de overheid maatregelen neemt om de opstart van dit soort creatieve bedrijven te stimuleren. Het is geen toeval dat de federale regering-Michel tijdens de laatste begrotingscontrole maatregelen nam om nachtarbeid voor e-commerce makkelijker te maken (*DS 30 maart*). Of dat Bpost een proefproject heeft lopen om ook pakjes thuis te bezorgen tijdens het weekend of na kantooruren.

Toeconomen als Jeremy Rifkin (die onder meer de EU, bondskanselier Angela Merkel en sinds kort ook China adviseert) verwachten zelfs dat de 'deeleconomie' gebaseerd op nieuwe groene technologieën en een explosie van 3D-printing binnen de twintig jaar ons leven volkomen zal domineren en veranderen. Met als resultaat dat velen onder ons zelfstandige internetondernemers zullen worden, die thuis zullen werken.

NICO TANGHE

Als correspondent 'Robotica en artificiële intelligentie' onderzoekt hij samen met Dominique Deckmyn de voordelen en de risico's van de vooruitgang.

Meer artikels van Nico Tanghe □

(<http://www.standaard.be/auteur/nico-tanghe>)

Denis Pennel:

‘Zelfs Marx vond loonarbeid het summum van uitbuiting. Waarom blijven de vakbonden dat zo hard verdedigen?’

U kunt dit dS Plus-artikel gratis lezen omdat het gedeeld werd door een abonnee van De Standaard.

Proef nu De Standaard Digitaal

1 maand voor €1 >

(/abonnement)